

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum aliquod ens ab alio possit esse æternum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVAEST. III. DE CREATIONE, ARTIC. XIII.

Lib. 5. com.
18. & p. 18.
tom. 2.
Iosophum in 5. Physi. Et etiam forma substantiale. F
reciperent magis & minus: quod est impossibile vn
de relinquitur, q̄ anima non est in semine: sed vir
tus quædam animæ, q̄ agit ad animam producen
dam ab anima derivata.

AD PRIMUM ergo dicēdū, q̄ corpus viuēris, ut
posse leonis uel olinæ, non est anima, sed est sēmen
corporis tantum ante animam, & ante virtutē, q̄a
agit ad animam. Eadem enim est proportio semi
nis ad virtutē huiusmodi, & corporis ad animam.

AD SECUNDUM dicēdū, q̄ hoc interest inter aliam
rationalem & alias animas, q̄ anima rationalis non
est ex virtute seminis, sicut alia animæ: quamvis
non anima sit in semine a principio.

AD TERTIUM dicēdū, q̄ virtus illa non assimila
tur filio egredienti de domo patris quantum ad cō
plementum speciei: sed quātum ad acquisitionem
eorum q̄a desunt viri, ad aliquod complemen
tum. Perfectio enim prima plerumque manifesta
tur per similitudinem perfectionis secunda.

AD QUARTUM dicendum, q̄ assimilatio inter virtutē
prædictā & artē procedit quantū ad hoc, q̄ sicut
artificiatum præexistit in arte sicut in virtute actiua:
ita & res iuia generanda in virtute formativa.

AD QUINTUM dicēdū, q̄ ex hoc ipso decisio animalis
anulosis est violenta, & contranaturam, quod
pars decisa erat actu pars & perfecta per animam.
Vnde per decisionem materia anima in utraque
parte remanet: q̄uidem erat in toto vna in actu,
& plures in potestate. Quod quidem accidit per hoc
quod huiusmodi animalia sere sunt similia in toto
& partibus. Nam eorum animæ, quia imperfectiones
sunt alijs: modicam diuersitatem organorum re
quirunt. Et inde est quod una pars decisa potest es
se animæ susceptiva, ut pote habens tantum de orga
nis: quantum sufficit ad talcm animam suscipien
dam, sicut accidit in alijs corporibus similibus ut
pote ligno & lapide, aqua & aere. Ex hoc autē Phi
losophus pbat in 15. de animalibus, quod sperma
non fuit actu pars ante decisionem: quia eius deci
sio non fuissest naturalibus, sed modis corruptio
nis cuiusdam. Vnde non oportet quod per decisionem
seminis in ipso semine anima remaneat.

AD SEXTUM dicendum, quod mas dicitur dare
animam, inquantum in semine maris continetur
virtus, q̄ agit ad animam.

AD SEPTIMUM dicendum, q̄ egritudines, de quibus
est obiectio, non traducuntur cum semine, quasi
actu in semine sint: sed quia est principium eorum
in semine, per aliquam seminis indispositionem.

AD OCTAVUM dicendum, quod cum sperma sit
quædam superfluitas habet quædam proprias vias,
sicut & alijs superfluitates: quibus interciliis genera
tio impeditur. Nō propter hoc quod aliquid ex eo
quod erat actu pars, refoluator.

AD NONUM dicēdū, q̄d sicut immoderatus
aliarum superfluitatum fluxus solvit aliquid de eo
quod erat iam conuersum per violentiam quan
dam, & non naturaliter: ita etiam immoderatus flu
xus seminis. Ea uero quæ sunt contra naturam, non
sunt in consequentiæ naturæ trahenda.

AD X. dicēdū, q̄ semen est tale superfluitus, qd licet
nō sit actu pars substantie patris, est tamen potentia,
tota. Et ob hoc filius dicitur de substantia patris esse.

AD XI. dicendum, quod licet semen non sit ani
matum actu: est tamen animatum virtute, unde nō
est simpliciter inanimatum.

ARTICVLVS XIII.

Vixum aliquod ens ab alio possit esse aeternum.

TERTIODIMO queritur utrum aliquod ens ab
alio possit esse aeternum. Et videtur quod nō.
Nihil enim quod ē semper, indiger aliquo ad hoc
q̄ sit: omne autē quod est ab aliquo, indiger eo a
quo est ut sit. ergo nihil qd est ab alio, est semper.

¶ Præt. Nihil accipit quod iam habet, ergo quod
semper est, semper est habet. ergo qd est semper.

¶ Præt. Quod est, nō generatur, nec fit, nec al
iquo modo in eis producitur: quia quod sit nō est
ergo oportet, q̄ omne quod generatur vel fit vel
producitur, aliquando nō esset. Omne autem quod
est ab alio, est huiusmodi. ergo oē quod est ab alio,
aliquando nō est. Quod autē alio nō est, nō semper
est. ergo nihil quod est ab alio, est sempiternum.

¶ Præt. Quod nō haberet esse nisi ab alio, in se
considerat nō est. Huiusmodi autē oportet alio nō es
se, ergo oportet q̄ omne quod est ab alio, aliquo
modo nō esset, & per consequens nō esse sempiternum.

¶ Præt. Omnis effectus est posterior sua cā. Qd au
te est ab alio, est effectus a quo est, ergo est posse
eo a quo est. Et ita non potest esse sempiternum.

SED CONTRA est quod Hilarius dicit, quod ab e
terno a patre natum, aeternum esse habet quod na
tum est. Sed filius Deinatus est ab aeterno patre, et
go aeterni habet quod natū est. ergo est aeternus.

RESPON. Dicendum, q̄ cum ponamus filii Dei
naturaliter a patre procedere, oportet quod illi
a patre, quod tamen sit ei coeternus, quod quidem
hoc modo appetit. Inter voluntate enī & natū
hoc interest, q̄ natura determinata est ad vntū q̄a
tum ad id quod virtute naturæ producitur, & quā
tum hoc quod est producere, vel non produ
ce, voluntas uero quantum ad neutrum determina
ta inuenit: potest enim aliquis hoc uel illud per
voluntatem facere, sicut artifex scummam uel arc
& iterum facere ea, & a faciendo celiare. Ignis vero
nō pōt nisi calefacere, si subiectū sua actionis ad
sit, nec potest aliud inducere in materiam, quam ef
fectū similem sibi, unde & si de creaturis, quā di
nū voluntate ab ipso procedunt, dici possit q̄ po
tuit creaturam talcm vel talem facere, & tunc vel
tūc facere de filio tamen qui naturaliter procedit,
hoc dicēdū potest. Non enim potuit alterius modi
esse filius secundū naturam, quām se habet patris
natura. Nec potuit vel prius vel posterius filius es
nisi quando fuit patris natura. Non. n. pōt dici qd
diuina natura aliquando, perfectio naturæ defuerit,
qua adueniēt virtute naturæ, filius Dei sit genera
tus. cū diuina natura sit simplex & immutabilis. Ne
que pōt dici, q̄ huiusmodi generatio dilata fuerit
pp materiæ abiētiā vel indispositionē, cū omnino
hæc generatio immutabilis sit, vnde relinquitur, q̄
cū natura patris ab aeterno fuerit, & filius sit a patre
aeternaliter generatus, ac q̄ cōficiens patri coeter
nus. Arriani vero, q̄a ponebat filiu non naturaliter
a patre procedere, ponebat filiu neq; patri coequale
neq; coeternū, sicut cōtingit in aliis, quæ a Deo g
cedunt secundū arbitriū voluntatis ipsius. Fuit autē
difficile cōsiderare gñationē d' filii patri coeter
nus, propter affluationē humana cognitionis in cō
deratione productionis rerū naturalium, in quibus

In 1.
omp.
el b.
inter
cap.
rom.

In 1.
cap.
rom.

Vna res ab alia per motum producitur. Res autem producta per motum in esse, prius esse incipit in principio quam in termino motus. Cum autem principium motus de necessitate terminum motus duratione procedat, quod necesse est propter motus successionem, nec possit esse motus principium, vel initium sine causa ad producendum mouentem, necesse est ut causa mouens ad aliquod producendum procedat duratione id, quod ab ea producitur. Vnde quod ab aliquo sine motu procedit, simul est duratio eius eo, quo procedit; sicut splendor in igne vel in sole. Nam splendor subito, et non successivus a corpore lucido procedit, cum illuminatio non sit motus, sed terminus motus. Relinquit ergo, quod in diuinis vbi oino motus locum non habet, procedens si simul duratio cum eo a quo procedit. Et adeo cum pater sit aeternus, filius & Spiritus sanctus ab eo procedentes sunt ei coeterni.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod si indigentia importet defectum vel carensiam eius, quo indigetur, quod semper est non indiget aliquo ad hoc quod sit. Si vero importet solum ordinem originis ad id a quo est, sic nihil prohibet id quod semper est aliquod indigere ad hoc quod sit, in quantum non a se ipso, sed ab alio esse habet.

A D S E C U N D U M dicendum, quod accipies aliquid non habet illud ante acceptancem, habet vero illud quodcumque accepit: vnde si ab aeterno accepit, ab aeterno habet.

A D T E R T U M dicendum, quod ratio illa procedit in generatione quam est per motum: quia quod mouetur ad esse, non est. Et pro tanto dicitur quod id quod generatur non est, sed quod est generatum est. Vnde non est aliud generari & generatum esse, ibi non oportet quod generatur aliquando non esse.

A D Q U A R T U M dicendum, quod illud quod habet esse ab alio, in se consideratus est non ens, si ipsum sit aliud quod ipsum est quod ab alio accepit. Si autem sit ipsum esse quod ab alio accepit, sic non potest in se consideratum esse non ens. Non autem potest in esse, considerari non ens: licet in eo quod est aliud quam esse considerari possit. Quod non est, potest aliquid habere permisum: non autem ipsum esse, ut Boetius dicit in libro de Hebreomadibus. Prima quidem conditio est creatura, sed secunda est conditio filii Dei.

A D Q U I N T U M dicendum, quod filius Dei non potest dici effectus: quia non est, sed generatus. Hoc non potest cuius esse est diversum a faciente. Vnde nec patre proprius loquendo causam filii dicimus, sed principium. Nec oportet omnem causam effectum duratio procedere, sed natura tantum: sicut patet in Sole & splendore.

ARTICVLVS XLI.

Vtrum quod est a Deo diversum in essentia, possit semper fuisse.

QUARTODECIMO queritur utrum id quod est a Deo diversum in essentia, possit semper fuisse. Et videtur quod sic. Non enim est minor potestas causa productoris tota rei substantiam super effectum suum, quam causa productentis formam tantum: sed causa productus formam tantum, potest producere eam ab aeterno, si ab aeterno esset: quia splendor, qui gignitur ab igne arque diffunditur, coeterus est illi, & est coeternus, si igitur esset aeternus, ut Augustinus dicit in libro de Trinitate, ergo multo fortius Deus, qui producit totam rei substantiam, potest producere effectum sibi coeternum. Sed dices, quod est impossibile, quia sequitur inconveniens, scilicet

A licet quod creatura parificetur creatori in duratione.

¶ 2 Sed contra durationem quae non est tota simul, sed successiva, non potest aequiparari durationi quae est tota simul. Sed si mundus semper fuisse, eius duratione non semper tota simul esset: quia tempore mensuratur, ut et Boetius dicit in libro de consol. ergo adhuc Deus non aequipararet creaturam in duratione.

¶ 3 Præt. Sicut diuina persona procedit a Deo sine motu: ita & creatura. Sed diuina persona potest esse Deo

Lib. 5. propositum.

coetera a quo procedit, ergo similiter & creatura.

¶ 4 Præt. quod semper eodem modo se habet, semper potest idem facere. sed Deus semper eodem modo se habet ab aeterno, ergo ab aeterno potest idem facere. Si ergo aliquando produxit creaturam, & ab aeterno producere potuit. Sed dices, quod non ita procedit de agente per naturam: non autem de agente per voluntatem.

¶ 5 Contra. voluntas Dei non dirimit virtutem ipsius. Sed si non ageret per voluntatem, quereretur quod ab aeterno creaturam produxisset, ergo posito quod per voluntatem agat: non remouetur quin ab aeterno producere potuerit.

¶ 6 Præt. Si Deus in aliquo tempore vel instanti creaturam produxit, & eius potentia non est augmentata: potuit etiam ante illud tempus vel istans creaturam producere, & eadem ratione ante illud, & sic in infinitum, ergo potuit ab aeterno producere.

¶ 7 Præt. plus potest facere Deus, quam humanus intellectus possit intelligere: propter quod dicitur in libro de Trinitate, quod non est possibile apud Deum omne verbum. Sed Platonici intellexerunt aliquid esse factum a Deo, quod tamen semper fuit, vnde Augustinus dicit in libro de civitate dei: de mundo, & de his quos in mundo Deos a Deo factos scribit Plato, apertissime dicit eos esse cepisse, & habere initium: finem tamen non habituros, sed per conditoris potentissimam voluntatem perhabet in aeternum esse manuros: verum id quomodo intelligatur, Platonici inuenierunt non esse hoc, videbant temporis, sed institutionis initium: Sicut enim inquit si pes ab aeternitate fuisse in puluere, semper subiectus vestigium: quod tamen a calcante factum nemo dubitarer, licet mensus semper fuit semper existente qui fecit: & tamen factus est, ergo Deus potuit facere aliquid quod semper fuerit.

¶ 8 Præt. quicquid non est contra rationem creature Deus potest in creaturam facere, alias non est omnipo-tens: sed semper fuisse non est contra rationem creature in quantum est facta, alias id est dicere creaturam semper fuisse, & facta non esse: quod patet esse falsum.

Nam Augustinus in libro de civitate dei, distinguunt duas opiniones: quarum una est quod mundus ita fuerit semper, & non sit a Deo factus. Alia est quod ita mundus sit semper, quod tamen a Deo sit factus, ergo Deus hoc potest facere, quod aliquid ab eo factum sit semper.

¶ 9 Præt. Sicut natura statim potest producere effectum suum, ita & agens voluntarium non impeditum: sed Deus est agens voluntarium quod impedi non potest. ergo creatura quae per eius voluntatem producuntur in esse, ab aeterno produci potuerunt: sicut & filius qui naturaliter a patre procedit.

S E D C O N T R A est quod Augustinus dicit. 8. super Genes ad literam, Quia omnino incommutabilis est illa natura trinitatis, ob hoc ita est aeterna, ut ei aliquod coeternum esse non possit.

¶ 10 Præt. Dam. dicit in primo libro quod ex non ente ad esse deducitur, non est aptum natum esse coeternum ei quod sine principio, & semper est. Sed creatura de non esse ad esse producitur. ergo non potest fuisse semper.

Quod dicitur. S. Thomas. D. 3. Præt.